

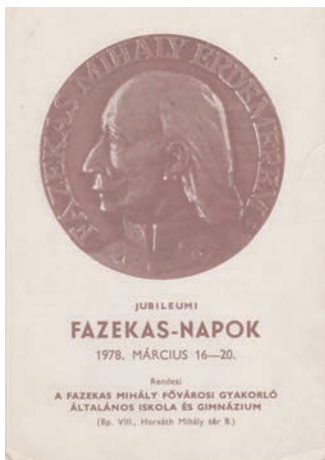

2023-as Lúdavató, 9.a, 1. levonás

„Kocka- és kémcsőfejű diákok”. A Lúdavató története 1996-tól 2006-ig

„A hőskor” avagy a kezdetektől a kilencvenes évekig

A Fazekas két legnagyobb múltú diákprogramjának kezdetét valahol az 1960-as években kell keresnünk. Akkortájt létezett a *Fazekas-hét*, melynek időpontja március 15. és a Tanácsköztársaság kikiáltásának emlékét állító március 21. tájékán mozgott. Később, a 70-es években a program időtartama egyre rövidült, *Fazekas-napokká* „olvadt le”. Ezen program keretein belül helyet kaptak előadások, fordított nap és a *Fazekas-bál*.

Meghívó az 1978. évi Fazekas-napokra

A gólyák részt vettek egy *Fazekas-vetélkedőn*, amely témájául Fazekas Mihály élete szolgált. Ezen belül mindegyik osztály előadta a Lúdas Matyi egyik levonását. Az előadásokban már akkor is szerepeltek tévéműsorok és reklámok imitációi, olykor kötelezően megzenésített részek is.

A nyolcvanas években már-már hagyománnyá váltak a Lúdas Matyi-előadások, bár korántsem bírtak akkora jelentőséggel, mint később, illetve az sem biztos, hogy minden évben megrendezték őket.

A kilencvenes évekre ez a komplex program kettévált, és a Lúdas Matyit az év első felében, míg a Fazekas-napokat tavasszal rendezték meg. A kilencvenes években ezen a két eseményen és a kosárlabda-mérkőzéseken kívül kevés más diákprogram volt az iskolában. Ennek a problémának az orvoslására és az évfolyamok összekapcsolására született meg 1993-ban a Rőt Rezeda diáklap Foki Tamás tanár úr támogatásával.

Lúdas Matyi vagy Lúdavató?

Az a rendezvény, amelyet ma *Lúdavató*ként ismerünk, a Fazekas-hét keretein belül indult a hatvanas években. A kilencvenes évekre *Lúdas Matyi* vagy egyszerűbben *Lúdas* lett a program neve. Ez talán az egyetlen fazekasos rendezvény, amelynek jellege kezdete óta gyakorlatilag változatlan.

A kilencvenes években maga a rendezvény a négy levonásos előadás mellett többnyire a nagyteremben megrendezett vetélkedőből állt, aminek két állomása volt: szellemi és ügyességi. A feladatok arculata rendszeresen változott. A vetélkedőn az osztályok két csapatra oszolva vettek részt. Az előadás napját megelőző időszakban heves kampány folyt az iskolában, a kilencedikes osztályok a maihoz hasonlóan, de lényegesen nagyobb számban, plakátokkal hirdették levonásaikat. A Lúdas Matyit követő időszakban rendezték meg a gólyabált, ahol a kilencedikes diákok bulizhattak egy jót. 1995 körül élő zenekarokkal és a gólyaavatással bővült a bál. A bál folyamán

Az iskola az 1990-es évek közepén

avatták fel a gólyákat szórakoztató feladatokkal igazi fazekasos diákká, majd utána felléptek a zenekarok, ezek távoztával pedig diszko folyt egészen a program végéig.

Elsőként az 1996. november 7-i Lúdas Matyi-előadásról maradt fenn részletes dokumentáció. Az osztályok plakátjait túlnyomórészt kézzel rajzolták, és nem volt sok korlátozás a méretükkel és elhelyezésükkel kapcsolatban, így szinte bármilyen formájúak lehettek, és bármely elérhető falfelületen elhelyez-

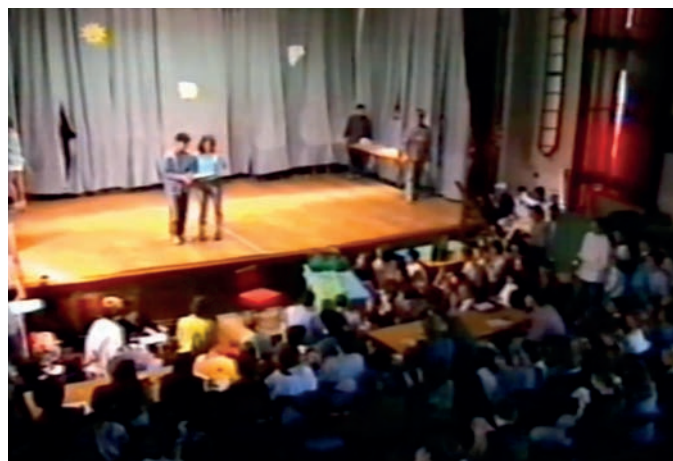

A nagyterem az 1997–1999. évi felújítás előtt

hették őket. Így az egész iskola tetőtől talpig megtelt színes, ludakkal teletűzdelt plakátokkal. Ebben az időszakban az előadások kissé hektikusan zajlottak, mivel a nagyterem csordulásig megtelt kiabáló diákokkal, és mikrofonok híján sok előadást, és sokszor még a felkonferáló diákokat sem lehetett hallani.

Meglepő módon az sem volt követelmény, hogy az egész osztály részt vegyen az előadáson, így külön dicséretet kapott az az osztály, amelynek sikerült a produkcióban minél több tagját mozgósítani. Az egész programot az 1995. évi nyertes, az 1999A osztály rendezte. A diákzsúrit Ungár István énektanár egészítette ki. Ekkortájt bevett része volt a zsűrizésnek a produkciók nyilvános értékelése, egyes hiányok kidomborítása. A nyertes a 2000B osztály lett, jutalmul megkapta a krém-színű vándorfazekat. Ezután következtek a vetélkedők, amelyekben az egyik feladat egy osztályfőnököknek szóló vers írása volt, előre megadott szavakkal. A vetélkedőt külön értékelték, emiatt igazából két nyertese is lett a Lúdas Matyinak. Az 1996-os gólyabált, amelyet november 15-én rendeztek meg, sok botrány övezte, mivel a szervező diák a fazekasos tanulóktól belépődíjat szedett az elvileg ingyenes rendezvényre.

Emellett a bálra külsős diákok is bejutottak, amit az iskola vezetősége megtiltott, és ezt tetőzte, hogy károk keletkeztek a földszinti fiú WC-ben. Ezek miatt a szervező igazgatói megrovásban részesült, és a károk megtérítése mellett arra is kötelezték, hogy rendezzen egy „Fazekashoz méltó” kárpótló gólyabált. A gólyaavatás feladatai karaokéból, kötélhúzásból, illetve humoros kérdések megválaszolásából álltak, bár szintén erre a

Az 1996. évi Lúdas Matyi

korszakra jellemzően nem mindegyik gólya vett részt a feladatokban, hanem csak a vállalkozó szelleműek vagy az osztályuk által választottak.

Az 1997-es Lúdas Matyira november 21-én került sor (nem messze a felújítás miatti ideiglenes épülettől, a Vasas Művelődési Házban). Ez alkalommal a vetélkedőt nem az előadás után, hanem az előtt rendezték meg. A közönség a szokásos általános műveltségre épülő verseny helyett egy újszerű, vicces feladatokkal teli vetélkedést láthatott, ahol az osztályok ének- és pantomim tehetségét is próbára tették. A versírási feladatban ez volt néhány megadott szó: *pleonasztikus, szangvinikus, medresze, menaszéria, strambotto*. Fontos még megjegyezni, hogy ebben az évben lecserélték a régi, kopottas fazekat, amelyre filccel írták a győztes osztályokat, és helyette egy vadonatúj, krómozott, gravírozásra alkalmas lábos lett a vándorfazék. Az avatást és a bált 1998. január 23-ára halasztották el. Az előző évi esetből tanulva ide már csak fazekasos diákigazolvánnyal rendelkező személyeket, illetve a gólyák által hozott, a feltételeknek megfelelő külsősöket engedtek be. A rendezvényen megjelent az igazgató és az osztályfőnökök egy része is, hogy súlyt adjanak a ceremóniának. Az ifjú gólyák egy FAZEKAS feliratú pólót kaptak, amelyet Katona Katalin, volt rajztanárunk tervezett meg. Nem mindenki körében örvendett nagy népszerűségnek a bál, mert sokakat köhögésre és könnyezésre készítetett a mindent ellepő füst. A kellemetlenséget tovább fokozták a villódzó fények.

Az 1998-as Lúdas Matyit a gólyabál után, november 6-án,

Az 1997-es Matyi helyszíne a Vasas Művelődési Ház volt

pénteken rendezték meg. Ez az év több szempontból is fontos volt, mivel a frissen felújított nagyteremben vetítövásznon is helyet kapott, amit előszeretettel használtak az előadások során. Az ez évi gólyabált szokatlan módon október 16-ára, majdnem egy hónappal a Lúdas Matyi elé helyezték. Az előző

A vándorfazék (2006)

évekből tanulva a szervező diákok olyan gólyabált álmodtak meg, ami mindenki számára élvezhető lehet, és a vezetőség is meg lehet vele elégedve. Emiatt már jóval korábban hozzlátak az ötleteléshez. Miután a gólyák megkapták a „lúdavató” feliratú pólóikat, esküt tettek. Ez az elem talán ebben az évben szerepelt először, szövege eképpen szólt: *„Én ... immár fazekasos diákként fogadom, hogy szélvihar és hózápor, buszkésés és özönvíz, vér és szenvedés árán is mindent megteszek azért, hogy az iskolába minden áldott nap eljöhessek, kivéve persze a hétféget (de a mostani szombatot nem). Ígérem, hogy az idősebbekkel szemben mindig tiszteletet tanúsítok, előre engedem őket a kapuban, a büfében, valamint bármiféle sorban – az ebédlőben különösen. Mindenkinek előre köszönök, szükség esetén többször is. Kocka- és kémcsőfejú diáktársaimat munkájukban nem akadályozom. Az órákon mindig pontosan jelenek meg, ha esetleg mégis késnék, olyan indoklást adok, hogy az legalább diáktársaim számára szórakoztató legyen. Csak igényes zenét hallgatok, ezért a most következő együttesek koncertjein kitörő lelkesedéssel veszek részt, és elsős lúdként bájmosollyal tűröm, hogy az este folyamán mindenki kigáncsoljon.”* Az avatás feladatai kérdésekből és krémevésből álltak, amire mindegyik osztálynak 2-2 fiút és lányt kellett küldenie. Ezek után pedig több helyen élő zenét játszottak. A bál hangulatát kissé csorbította az aznap bekövetkező bombariadó, ami miatt szombaton be kellett pótolni az elmaradt tanítást.

Az 1999. október 29-i Lúdas Matyi során az előadások előtt került sor a vetélkedőre. Érdekesség viszont, hogy a zsűri és a közönségzavazás eredménye szerint a 2003D kapta a vándorfazekat, viszont a kampány és a vetélkedő eredménye miatt a 2003A kapta a jövő évi Lúdas Matyi rendezési feladatát. Ebben

az évben a gólyák az előadásokat követően kapták meg pólóikat. Az ez évi gólyabál igen csökevényesre sikeredett, még az avatás is elmaradt.

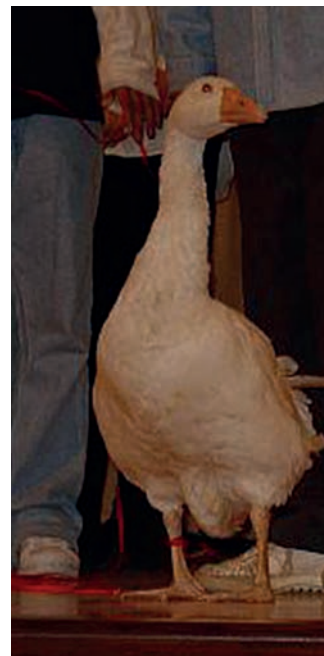
Az új évezred első Lúdas Matyiját nem a bevett, novemberi időpontban rendezték meg, hanem december első felében. A reklámkampány ebben az évben is igen változatosra sikerült, színesebbnél színesebb plakátok mellett még egy gyöngyökből fűzött lúd is megjelent az első emeleti lépcsőfordulóban. Volt olyan produkció, ami kicsit hosszúra sikeredett. (Az előadások hosszát még a 2010-es évek derekán sem korlátozták.) Emellett bevett szokás volt akkoriban, hogy a versenyző osztály édességet dobált a közönségnek a szavazás előtt, hátha így nyerik meg őket. Végül a 2004A lett a győztes.

A 2003-as Lúdas Matyi megrendezési időpontja visszatért a megszokotthoz (november 7.). Fontos megjegyezni, hogy ebben az évben csak az A, B és C osztályok vettek részt, ugyanis ekkor zajlott a D osztály hat évfolyamosra fejlesztése, ezért 2003-ban, illetve 2004-ben nem volt 9.D. A vetélkedő utolsó állomása a nagyteremben kapott helyet, ahova délután 5 körül jutottak el a kilencedikesek. Az első feladat szerint minden osztály kiválasztott két (erős) fiút, akiknek az osztály összes tagját minél gyorsabban át kellett vinnie egy kijelölt egyenes úton a nagyterem egyik oldaláról a másikra. Ennek a nyertese a B osztály lett. A következő egy puzzle-kirakós feladat volt, miszerint minden osztály kapott egy felvágott képet és azt kellett kirakniuk, de úgy, hogy egy ember csak egy részt illeszthetett a megfelelő helyre. A „Vuk” főcímdalára költött osztályindulók következtek, amelyeket ABC-sorrendben adták elő az osztályok. Az indulók után kerültek sorra az előadások. A zsűrit Barlai Gáborné, Laczkó Ágnes és Jakucs Erika tanárnő, illetve Petz György tanár úr alkotta, emellett két diák képviselte a DÖK-öt és egy diák a szervező osztályt. A közönség szavazócédulákat kapott, amelyen be kellett jelölniük az általuk választott osztályt. A D osztály híján az első levonást a tanárok adták elő (viszonylag röviden). A második levonást az élözenés aláfestést is alkalmazó 2007C kapta. A 2007A levonása végén egy zenés videóval és egy beszélő lúddal ösztönözte a közönséget, hogy rájuk szavazzon. Ebben az évben a szavazás és az eredményhirdetés között került sor az esküre, amihez mindegyik gólyát felhívták a nagyterem színpadára, kaptak egy „finom” itallal töltött poharat és osztályonként sorokban állva, poharukat felemelve, másik kezüket az orrukra téve mondatkák el velük az eskü szövegét, majd utána megitták az „esküi-

talt”. A végső rangsort a kampány, az induló, a vetélkedő, az előadás megítélése alapján (mind a szervező osztály, mind a zsűri részéről) és a közönségszavazatokból alakították ki.

Ekkor már divat volt, hogy az osztályok tortát kaptak a helyezést követően. Az előadásokat és az indulókat sokáig külön-külön a zsűri és a szervező osztály is szövegesen értékelte. Az összesített eredmény szerint a 2007C lett a győztes. Az eset az aulában megtartott buli zárta.

A 2004-es Lúdas Matyi, amelyet november 12-én rendeztek meg, nem sokban tért el az előző évitől, bár hozott néhány újítást. Az egyik ilyen az volt, hogy az október 8-i kampánynyitón mindhárom osztálynak kisorsoltak egy színt (piros, sárga, kék). Emellett a szokványos kalapból kihúzásos sorsolás helyett az osztályok színes lufikat kidurranva kapták meg levonásaikat. Minden osztályhoz egy közvetítőt rendeltek a szervező osztályból, akihez kérdésekkel fordulhattak, és akiknek az általuk felkarolt osztály színét a kampány alatt hordaniuk kellett. Lefektették a kampányidőszak szabályait is, de az édességekkel és más tárgyakkal való „lefizetést” engedélyezték. Az A osztály egyenruhájával és plakátjaival tűnt ki. A B osztály sütitet osztogatott és mások táskáját cipelték fel a lépcsőn. A C osztály

Lufikkal töltött, és valódi lúd a B osztály indulóján (2004)

pedig egy hatalmas, lufikkal megtöltött ludat lógatott le a lépcsők között. A Lúdas Matyi-előadások délutánján szokásos módon a két vetélkedőt tartották meg. Az ügyességiben különböző vicces feladatokat kellett az újoncoknak teljesíteniük, mint például: egy embernek minél több ruhát kellett felvennie, egy fiú nadrágszárán egy tojást úgy kellett átbújtatni, hogy ne törjék el, egy szivacsra nekifutásból rávetődve minél távolabb csúszni és becsukott szemmel azonosítani a megkóstoltatott ételt. A szellemi vetélkedővel már nagyobb gond volt, mivel az ezt szervező diákot a kritikus pillanatban alig találták meg. A zsűrit a következő tagok alkották: Laczkó Éva (Laczkó László volt tanárunk lánya), az előző évben is zsűriző Petz tanár úr, a szervező osztály egy képviselője és még egy-egy diák a 11. és a 12. évfolyamokból. Ebben az évben is az indulókkal kezdték, amelyek alapját a „Mézga család” főcímdala szolgáltatta. A 2008B egy igazi ludat is behozott az éneklésre. Az első levonást – mivel ez évben sem volt 9. D osztály – a tanárok adták elő, Lúdas Matyit Dobos Sándor tanár úr alakította, Döbrögit pedig Ney Andrea tanárnő. A második levonást a 2008B kapta, akik egy keringőt is beleépítettek az előadásukba. A harmadik levonást a 2008A adta elő, akik a több táncsal is színe-

Távolcsúszás (2005)

sítették az előadásukat, a negyedik levonást pedig a 2008C mutatta be. A zsűri megbeszélése alatt pedig felavatták a gólyákat, hasonlóan az előző évhez. Az „esküitalba” ebben az évben is a legkülönbözőbb hozzávalók kerültek, pl. paradicsomlé, kóla, fokhagymapor. Mindezt a vándorfazékban keverték össze, mivel egyéb alkalmas eszköz nem állt rendelkezésre.

Mivel az előző években elfelejtették rágravírozatni a nyerteseket, ezt most pótolták. A két vetélkedő, a kampány, a közönségszavazás és az indulók pontjait külön-külön ismertették. A zsűri ez évben is adott szöveges értékelést az előadásokról, bár a pontszámaikat nem hozták nyilvánosságra. Ebben az évben is volt heves „bunda” kántálás, illetve az osztályok szintén átvehették jól megérdemelt tortáikat. Az összesített eredmény szerint a 2008A lett a nyertes. Ezután pedig Dobos tanár úr az aulában lévő buliba invitálta a közönséget, ahol egy moldvai tánczenekar játszott.

A 2005-ös Lúdas Matyit november 25-én rendezték meg. Szépen követte az előző évek szokásait, és sok elemet megtartott a 2004-es Lúdas Matyiból. Végre újra volt 9. D osztály, így mind a 4 levonást a diákok adhatták elő. A kampánynyitót ebben az évben szeptember 30-án tartották. Az előző év módszerét folytatva lufikat kidurranva sorsolták ki a levonásokat. Erre az eseményre kisebbfajta tömeg gyűlt össze a nagyteremben. A vetélkedők terén is maradtak a jól beváltak. Az ügyességi résznél, amit a felső tornateremben bonyolítottak le, ismét feltűnt a „távolcsúszás”. Ezek mellett volt még tojáselkapás és sok más (nagy mocskot hagyó) feladat is. A zsűriben

Petz György tanár úr próbál a 2013C osztály tagjaival (2009)

most még komolyabb szerepet kaptak a diákok, mivel Ney tanárnőn (elnök) kívül csak diákok szerepeltek benne. Ebben az évben ügyeltek arra, hogy minden évfolyam és minden tagozat képviselve legyen. Az osztályindulók „A nagy ho-ho-ho-horgász” dallamára íródtak. Újdonság volt még az, hogy az A-n kívül mindegyik osztály hasznosította a kivetítőt az indulók

alatt. A B-sek egy több-kevesebb sikerrel működő animáció keretében vetítették ki a szöveget, míg a C-sek és a D-sek egy fotót mutattak az osztályukról. Az első levonást a 2009A kapta, akik néptáncsal színesítették előadásukat. A második levonás a 2009C-t illette, ők igazán kihasználták a technika adta lehetőségeket. Előadásuk egy „Star Wars intróval” indult, illetve sok hangeffektet is használtak. A harmadik levonást a 2009B adta

„Esküital” készítés (2005)

elő, akik nagy fegyvertényként szereztek egy füstgépet, amit széleskörűen használtak. A negyedik levonást pedig a 2009D mutatta be, akik egy focimérkőzés keretében, valós időben vetítették ki a kommentárt a vászonra. Amíg a zsűri megtárgyalta az eredményeket, addig az előző évekhez hasonlóan a színpadon felavatták a gólyákat. Az „esküital” most is gyomorforgató lett, mivel az alapanyagok a paradicsomszósztól a fahéjig terjedtek. 2005-ben az osztályok által készített osztályképeket is értékelték (ezeket vetítették ki az indulók alatt).

Szintén újjáértékelésnek számított, hogy az előadásokon belül egy-két kiemelkedő alakítást is röviden megdicsértek. Az összesített pontszám szerint a 2005-ös Lúdas Matyit a 2009D nyerte. Az eredményhirdetés után a gólyákat a nagyteremben egy karaoke-buli várta. Érdekes még, hogy ezen a Lúdas Matyin lehetőség nyílt a rendezvényt dokumentáló DVD előrendelésére, amelyen az előadások, az indulók és az értékelés mellett helyet kaptak: interjúk a tanárokkal és gólyákkal, fényképek az előadás estjéről, az osztályképek, az indulók hangfelvétele és dalszövege, a 2005-ös Lúdas Matyi plakátja és az osztályok pontjainak lebontása. Érdemes megjegyezni, hogy amíg a DVD címén „Lúdas Matyi”-ként hivatkoznak rá, addig mind a plakáton, mind az eredményhirdetésben „Lúdató”-ként nevezik meg a rendezvényt.

A 2006-os Lúdas Matyit november 17-én rendezték meg. Most is „Lúdatóként” hivatkoznak rá a DVD-n található dokumentumokban. A feltehetően belső használatra szánt DVD címén egyszerre szerepel, mint „Lúdas Matyi” és „Lúdató”, de az előrendelhető verzió még „Lúdas Matyi”-ként szerepel. Az ez évi Lúdas Matyi folytatta a rajzfilm mesék dallamára íródott osztályindulókat, így most a „Kacsamesék” főcímdalát kellett az osztályoknak átkölneniük. A projektort most csak a C és a D osztályok használták dalszövegeik kivetítésére. A levonások hosszúsága tág határok között változott: a 2010C saját levonását 7 percbe adta elő, a 2010D viszont 32 percbe. Érdekes, hogy ez volt az első olyan év, ahol oklevelet kaptak a különdíjazottak, a összesített eredmény szerint az osztályok, sőt, még a zsűri is. Az igazán nagy újtás 2006-ban az volt, hogy különdíjakat osztottak ki az előadásokon kívül, így a 2010B vihette haza a legjobb Döbrögiért, a legjobb Matyiért és a legjobb színdarabért járó díjat. Az oklevél mellé Foki tanár úr egy-két csokit is átnyújtott nekik. Vetélkedők terén bővültek ezen alkalommal a kategóriák, mivel volt „szilvás”, „Gyűrűk Ura”, „zenés” és „fazekasos” vetélkedő, a szellemi és a fizika mellett. A 2006-os Lúdas Matyit a 2010D nyerte.

Epilógus: A Lúdató 2006 után

2006-ra, mint láthattuk, sok szempontból kialakult a Lúdató mai formája. Megjelentek a különdíjak, illetve nemcsak tortát kaptak az osztályok, hanem mellé oklevelet is. A szellemi és fizikai vetélkedő mellé más típusúakkal is bővült. Sok szempontból változott is a Lúdató. Például az előadások után sorra kerülő bulit ma már egy külön szórakozóhelyen rendezik. A közösségi média elterjedésével csökkent a plakátok jelentősége, viszont csatlakozott hozzá a különböző platformokon való kampányolás feladata. 2008 körül megjelentek a kötelező elemek és más kritériumok, amelyeket az osztályoknak figyelembe kellett venniük. Az elmúlt pár évben pedig már élő adásban is meg lehetett tekinteni a Lúdatót. A számos különböző változás mellett a Lúdató alapkonceptiója, hogy egy játékos rendezvényen keresztül csiszolja össze nemcsak az osztályokat, hanem az egész évfolyamot, máig megmaradt. Nem véletlen, hogy ma is minden évben színültig megtelik a nagyterem tanárokkal, jelenlegi és öregdiákokkal és büszke szülőkkel, akik érdeklődve figyelik a gólyák ötletes Lúdas Matyi-adaptációit.

Pintér Márton 10.a